

sorularla nükleer santraller

Arif Künar
Elektrik Mühendisi

Nükleer yanlılarının yeni dönemde kullandıkları söylemlerden biri de, doğalgazın ve petrolün dışa bağımlı bir enerji kaynağı olduğudur. Nükleer santraller dışa bağımlı bir enerji kaynağı değil mi?

Doğalgaz, petrol, ithal kömür dışa bağımlı da, nükleer teknoloji ve uranyum "içer" mi bağılıdır? Fosil kaynaklar tükeniyor da, uranyum tükenmiyor mu? Petrol ve doğalgazda krizler yaşıyorsa, fiyatları artıyorsa, yakın gelecekte uranyumda ya da zenginleştirilme işleminde kriz yaşanmayacağına, fiyatının artmayacağına (nitekim uranyum fiyatlarında eskisi kadar üretim olmadığı için; 2004 yılı sonu itibarıyla, bir önceki yıla göre %49 civarında bir artış olmuştur), ambargo uygulanmayacağına garantisini kim verebilir? *"Doğalgazda, petrolde hammadde nakli için boru hatlarına ihtiyaç varsa"*, nükleer yakıt ve atıkların taşınması için "nakle" ihtiyaç yok mu? Üstelik Almanya'da yaşandığı üzere; hem de 30-40 bin polis eşliğinde, 3-4 ay süren "belalı", "riskli" bir nakle ihtiyaç olacaktır. Ayrıca sürekli öne sürülen; *"Toplam enerji maliyetindeki yakıt maliyeti oranının düşük olması"* neyi değiştirir? İlk yatırım, finansman, kredi maliyetleri; yapım süresinden kaynaklı faizler; güvenlik, kaza, arızalardan kaynaklı maliyetler, sökülme ve atık maliyetleri zaten o kadar büyük ki; yakıt maliyetinin "şimdilik" düşük olması bir "avantaj" olamaz.

Nükleer endüstrinin ilk yıllarında, bugünlere ait hesapları neydi, dünyada kaç tane çalışır durumda nükleer santral var?

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) 1974 yılında hazırladığı bir rapora göre; 2000 yılında dünyada 4500 adet nükleer santral olacaktı. Oysa 2005 yılı sonu itibarıyla, 443'i işletmede olan ve birçoğu neredeyse 15-25 yıldır yapımı devam eden 24 adet nükleer santral da katarsak, en fazla 467 adet nükleer santral olacaktır. Bu sonuçtan da görüldüğü ki, nükleer santrallerin yaygınlaş(tırıl)masına ilişkin öngörülerde, on misli bir yanlış ve büyük bir hayal kırıklığı olmuştur.

Örneğin Almanya'nın 2020 yılına kadar tüm reaktörlerini kapatacağı kararı var. Diğer ülkeler için durum nedir?

ABD'de 1978 yılından, Almanya'da 1982 yılından, Kanada'da 1978 yılından itibaren yeni bir nükleer santral siparişi yok. Ülkemizdeki nükleercilerin göz bebeği olan Fransa ise, 1997 yılından itibaren 2010 yılına kadar nükleer programını askıya aldı.

Mart 1997 Monju'dan sonra, Eylül 1999'da Tokaimura'da yaşanan Japonya'nın en büyük nükleer kazası nedeniyle, Japonya halkı nükleer santrallere karşı çıkmaya başladı. Japonya'da, 1996 yılında Maki Kasabası'na yapılmak istenen nükleer santral için, halk; referandumda "hayır" demiştir. Kanada'da, 13 Ağustos 1997 tarihinde 21 adet CANDU nükleer santralından 7'si, ABD'li ve Kanada'lı uzmanlarca yapılan denetimlerde yetersiz, tehlikeli ve yönetim hatası bulunduğu için kapatıldı.

Avusturya'da yapımı 1978 yılında biten Zwentendorf Nükleer Santrali, referandum sonucu hiç çalıştırılmadan kapatıldı. Filipinler'de Marcos zamanında bitirilen Bataan Nükleer Santrali,

yapılan binlerce mühendislik hatası ve güvenlik nedeniyle işletmeye alınmadı. Brezilya ise, yapımı bitmekte olan ikinci santralden ve 1.1 milyar dolar harcadığı üçüncü nükleer santralden vazgeçti. İsveç, 1980 yılında yapılan referandum sonucunda 2010 yılında, elektriğinin %46'sını elde ettiği tüm nükleer santrallerini kapatma kararı aldı ve 1999 Kasım ayında Barseback-1 Santralini sökmeye başladı. İtalya, Kasım 1987'de yapılan referandum sonucu, nükleer enerjiden vazgeçti ve %70 bitmiş olan Montalto di Castro dahil 4 nükleer santrali kapattı. Almanya, 1991'de bitirilen SNR-300 Kalkar santralini ve Hanau MOX tesisini hiç işletmeden kapattı. İspanya 1984 yılında %92'si bitirilen Lemoniz 1-2 ve Valdecaballeros 1-2 santrallerini kapattı. Belçika, AB'nin yoğun baskısı sonucu santrallerden birisini kapatacağını açıkladı. ABD, 1984 yılında bitmiş olan Shoreham santralini, işletmeye almadan kapattı. Endonezya, Tayland ve Vietnam gibi "Asya Kaplanları", nükleer planlarını terkettiler. Vazgeçen diğer ülkeler ise şunlar; Avustralya, Küba, Meksika, Portekiz, İrlanda, Lüksemburg, Danimarka, Yunanistan, Norveç, İsviçre, Hollanda, İzlanda, İskoçya, Yeni Zelanda. Özellikle Avrupa Birliği ülkeleri'nde çok ciddi düşüşler yaşanacaktır; "Aday ülkelerde nükleer enerji kullanımı azalma eğilimindedir, şu anda elektrik üretiminde %15 olan payın 2020'lerde %8'e düşeceği tahmin edilmektedir". Avrupa'da yalnızca Finlandiya Parlamentosu; 92'ye karşı 107 oyla, ülkenin 5. nükleer santralini onaylamıştır.

Nükleer santrallerin atıkları her zaman eleştiri konusu oldu. Nükleerciler atık sorunun çözüldüğünü söylüyorlar. Nükleer karşıtları ne diyor?

Ortalama gücü 1000 MW olan bir nükleer santral, yılda yaklaşık 27 ton yüksek düzeyli, 250 ton orta düzeyli, 450 ton düşük düzeyli atık üretir. Bu atıklar ve tükenmiş yakıt çubukları, 30-40 yıl reaktörün içindeki ya da yanındaki havuzlarda bekletilir. Radyasyon düzeyinin düşmesi beklenir. TAEK'in web sayfasında Serpil Aktürk ve Ayşen Tongal tarafından yayınlanan bir raporda; "Birçok ülke son depolamayla ilgili olarak çok fazla Ar-Ge çalışması yürütmüşlerse de, bu konuda uygulama henüz gerçekleşmemiştir" denilmektedir. 2010 yılında ABD'de, 2020 yılında da Finlandiya'da devreye girmesi planlanan, yalnızca "teorik" çözümler ve depolama alanları vardır.

1998 yılında İstanbul'daki basın toplantısında, Akkuyu Nükleer Santrali ihalesine Fransızlarla ortak olarak giren Siemens Firması'nın temsilcisi; "Türkiye radyoaktif atıklarını Torosların altına gömebilir" ve "Türkiye'nin parlak zekalı insanları, gelecek 20 yılda nükleer atıkların çözümünü bulacaktır" açıklamasında bulunmuştur.

Nükleer santrallara sahip birçok "iki yüzlü" ülke, bu atıklardan kurtulmak için yasal veya illegal yollardan; Türkiye, Rusya ve çeşitli Afrika ülkelerini "arka bahçeleri" ve depo olarak kullanmaya çalışıyor. Atom Enerjisi Kurumu eski Başkanı Prof Dr. Ahmet Yüksel Özemre'nin iddiasına göre; Almanya'dan getirilen 1950 tonluk tehlikeli radyoaktif atık, para karşılığı, Isparta Göltaş Çimento Fabrikası ile Konya'daki çeşitli tesislerde yakılarak imha edilmiştir. Bu çok ciddi ve ürkütücü iddiaya karşı, Çevre Bakanlığı iki gün içerisinde bir araştırma-soruşturma yaptırarak, "bu iddianın gerçek olmadığını" tespit etmiş ve bürokraside "en hızlı tahkikat" dünya rekorunu kırmıştır. Ayrıca Sinop civarında denizde bulunan radyoaktif atıklı variller, İskenderun'da batırılan gemideki atıklar; bu atıklardan kurtulmaya çalışan ülkelerin niyetlerini ve ne kadar sorumsuz, "ahlaksız" davranabildiklerini ortaya koymuştur.

Nükleer yanlılarının önemli söylemlerinden biri de nükleer enerjinin "İklim Sözleşmesine çözüm olduğu" yönünde. Dolayısı ile nükleer enerjinin çevreci bir enerji olduğunu söylüyorlar. Bu konuda ne diyorsunuz?

Nükleer endüstri ve nükleer lobi, 1980'lerden sonra kaybettiği pazarı ve güveni tekrar kazanabilmek için yeni taktikler ve söylemler geliştiriyor. Bir yandan nükleer enerjinin; "temiz enerji" sayılmasını, iklim değişikliğine karşı çözüm olduğu söylemini ve bir yandan da "4. kuşak güvenilir" yeni nükleer santral tasarımının geliştirildiğini kamuoyuna kabul ettirmeye çalışıyor. Bu söylemin arkasında da, ABD petrol-silah ve nükleer enerji lobilerinin adamları olduğu söylenen Başkan Bush ve özellikle de Yardımcısı Cheney'in iktidara ge(tiri)lmesinden sonra yayınlanan demeçleri var; "Nükleer enerji güvenlidir ve CO₂ emisyonu yaymamaktadır". Nasıl ki petrol yani "güç" için dünyayı kana buladılar ve işgal ettiler ise; benzer bir stratejiyi de bu kez

kansız, 1978 yılından beri nükleer santral siparişi olmayan ABD'yi, çevreyi-dünyayı işgal edecek 1300-1900 adet "nükleer güç" santrali için planlıyorlar.

Mevcut ve giderek artan bu enerji tüketimi hızıyla, nükleer enerji büyük ölçüde fosil yakıtlardan kaynaklanan CO₂ salınımına karşı nasıl alternatif olabilir? 2050 yılına kadar CO₂ salınımını önemli ölçüde azaltmak için, ABD-MIT Üniversitesi Nükleer Enerji uzmanı Neil Todreas'a göre de; 1500 GWe gücünde, yani şimdiki nükleer santrallerin 5-6 katı nükleer santral gerekiyor. Buna ne dünya uranyum rezervi, ne hala çözülmemiş olan atık depolama alanları, ne güvenlik kontrolleri, ne güvenli ve uygun alanlar, ne de finansman yetebilir. Evet, nükleer santraller CO₂ üretmiyor ancak; uranyum madeninin çıkartılmasından, zenginleştirilmesine ve yüz binlerce yıl etkisi devam eden radyoaktif atıkların, sızıntılardan, soğutma suyundan ve kazalardan sonra yayılan radyasyonun etkisi ile milyonlarca insanın, doğanın, yokolmasına neden oluyor. Böyle bir enerji türü, nasıl olur da "temiz" olarak kabul edilebilir? Bu çözüm ve hesaplar; ancak ve ancak, mevcut ve yaşanacak muhtemel sorunları 5-6 kat daha artırır.

TEÜAŞ tarafından hazırlanan ve 9. Enerji Kongresine sunulan bir tebliğdeki resmi senaryoya göre de; "Nükleer senaryo, net ithalat maliyetinin düşük olmasıyla birlikte, sera gazının emisyonlarının azaltılması açısından, azaltma maliyeti de göz önüne alındığında uygun bir alternatif olarak görülmemektedir. Bu senaryo, her ton CO₂ azaltılması için 7,3 ABD Doları ek maliyet getirmektedir. Planlama dönemi süresince, CO₂ sera gazı emisyonlarında %1'den daha düşük bir azaltım sağlamaktadır." diye belirtilmekte ve; "Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı seragazi emisyonlarının azaltılmasında alternatif olarak düşünülebilir" değerlendirilmiştir.

Nükleer yanlıları nükleer santrallerin güvenli olduğunu söylüyor. Nükleer santrallerin bugüne kadarki vukuatları nelerdir?

Nükleer enerji yandaşlarının öne sürdükleri gibi dünyada yalnızca 3 önemli nükleer santral kazası yaşanmadı. En büyükleri olan 1957 Windscale (İngiltere), 1979 Three Mile Island (ABD) ve 1986 Çernobil (Sovyetler Birliği) felaketi dışında, her an Çernobil felaketine dönüşebilecek büyüklükte yüzlerce kaza yaşandı. Nükleer Fizikçi Prof. Dr. Hayrettin Kılıç'ın aktardığına göre; "Sadece ABD'de, bugüne kadar Nükleer Denetleme Komisyonu'nun (NRC) kayıtlarına göre, felakete yol açabilecek derecede 169 kaza olmuştur. Japonya'da 1992 yılında tam 20 tane önemli kaza rapor edilmiştir. 1992 yılında Rusya, uluslararası kuruluşlara 205 kaza rapor etmek mecburiyetinde kalmıştır". İngiltere'de ise gizlenen ve sonra ortaya çıkarılan 17 ciddi nükleer kaza yaşanmıştır.

30 Eylül 1999 günü Japonya'nın Tokaimura Nükleer Santrali'nde meydana gelen ve yine dünyanın yüreğini ağzına getiren kazada, 49 işçi yüksek radyasyon alarak tedavi altına alındı; 1 teknisyen öldü. Santral civarında yaşayan 310 bin kişi evlerinden dışarı çıkarılmadı, 10 kilometrelik bölge yasak alan ilan edildi. Radyasyon oranı normalin 15 bin katına çıktı. İleri, güvenilir, yüksek teknolojilere sahip Japonlar bile, baştan savma işletme anlayışına sahip olduklarını itiraf ettiler. Santralin yetkilisi Hideki Motoki; "Son 4 yılda kurallara aykırı şeyler yapıldı" itirafında bulundu ve kaza ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda, tesisdeki işçilerin ve yetkililerin eğitimlerinin, deneyimlerinin iyi olmadığı ortaya çıktı. Bu kazadan 5 gün sonra, Güney Kore'de Wolsung Nükleer Santrali'nde benzer bir kaza meydana geldi ve resmi açıklamaya göre 22 kişi yüksek radyasyona maruz kaldı. 9 Ağustos 2004 günü, yine Japonya'nın Mihama Nükleer Santrali'nde meydana gelen bir başka kazada; 4 kişi öldü, 7 kişi de radyasyon buharına maruz kaldı.

İngiltere'deki Windscale Nükleer Kazası'nın boyutları tam olarak açıklanmadı ve tam 25 yıl sonra kaza olduğu ortaya çıkarıldı. ABD'de meydana gelen TMI kazasında ise, yaklaşık 2 gün içinde 900 bin kişi tahliye edildi ve bunun maliyeti yaklaşık 1 milyar doları buldu.

Çernobil felaketi ise hala hafızalardan çıkmadı ve etkisi artarak devam ediyor. Nükleercilerin iddialarının aksine, kaza anında doğrudan ölen 31 kişi dışında, binlerce kişi aldıkları yüksek dozdaki radyasyon sonucu geçmiş yıllar içinde öldü ve gelecek nesiller de ölmeye, sakat

kalmaya devam ediyor. 1992'de Rio de Janeiro'daki Dünya Zirvesi'nde, Ukrayna Çevre Bakanı Dr. Yuri Scherbak, ülkesinde 1986 yılında meydana gelen Çernobil felaketi sonucunda 6000 kişinin öldüğü ve ölü sayısının 40.000'e varacağını, ayrıca yüzbinlerce insanın da kansere yakalanacağını söylemiştir. Greenpeace, Çernobil'in 20. yılında yaklaşık 90.000 kişinin öldüğünü açıklamıştır. Ukrayna ve Rusya dışında, başta Türkiye ve Kuzey Avrupa olmak üzere milyonlarca insan, hayvan ve toprak kirlendi, etkilendi. Özellikle maalesef Karadeniz'de kanser vakaları artmaya başladı. Dünyadaki ekonomi otoriteleri tarafından, hesaplanan mevcut zarar ve gelecek nesillere maliyeti; 350 milyar dolar olarak belirtilmiştir.

Nükleer enerjinin tartışılan başka meseleleri ve en temel açmazları neler?

Nükleer sektörde yaşanan büyük açmazın temel nedenleri arasında; yatırım-finansman-kredi-garanti-işletme maliyetlerinde ekonomik-ticari olarak tam bir başarısızlık yaşanması; diğer enerji kaynakları ile rekabet edememesi, atıkların nasıl bertaraf edileceğinin hala çözümsüz olması ve şimdiden birçok ülkenin başına çok büyük sorunlar açması; arızalar nedeniyle sık sık devre dışı kalması, normal işletme anında bile çevreye sızan ve işletmede çalışanlara da zarar veren radyasyon yayılımı; sıkça yaşanan ve milyonlarca kişiyi etkileyen nükleer kazalar; yüksek güvenlik nedeniyle lisanslama ve yapım sürelerinin 15-20 yıla uzaması; nükleer silahlanma ve "11 Eylül" saldırısı gibi uluslararası asimetrik tehditlerin artması; uranyum yakıtı işletmeciliğinin sorunları; nükleer enerjiye karşı gelişen yurttaş tepkisi ve oluşan güvensizlik; yenilenebilir, alternatif, temiz enerji kaynaklarının gelişmesi; enerji verimliliği, enerjinin etkin kullanımı ve tasarrufu yaklaşımlarının yaygınlaşması; enerji yoğun üretim yerine, düşük enerji kullanımlı teknolojilere ve üretime geçiş; enerji tüketim alışkanlıklarının değişmesi gibi birçok konu sayılabilir.

Nükleer santral kurulmazsa, enerjimiz yeterli mi?

EPDK, DSİ, DPT, TOBB, Özelleştirme İdaresi gibi resmi ve işveren kuruluşları da, nükleerden önce yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına öncelik verilmesini ifade etmişlerdir. Bu sorunuzun cevabını, içinde Enerji Bakanlığı bürokratlarının, teknokratlarının ve sektörün en önemli temsilcilerinin yer aldığı Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi'nin 23.03.2006 tarihli görüşünden uzun bir alıntıyla cevaplamak yeterli sanırım. "*Bugün için bilinen rezervleri itibari ile birincil kaynaklarımızın elektrik enerjisi üretim olanağı aşağıdaki gibidir:*

a) Mevcut olanaklar

-Linyitten	120 milyar kwh
-Taşkömüründen	10 milyar kwh
-Hidroelektrik enerjiden (ekonomik olarak)	129 milyar kwh
Toplam	259 milyar kwh

B)Ek olanaklar

-Türkiye genelinde henüz etüdü yapılmamış 1-30 MW arası küçük hidroelektrik tesislerden 10-15 TWh mertebesinde elektrik enerjisi üretilebileceği düşünülmektedir. Nehir havzalarında yapılan çalışmaların güncel ekonomik kriterler çerçevesinde yeniden değerlendirilmesi sonucunda mevcut ekonomik potansiyelin önemli ölçüde artması ile hidrolik potansiyelimiz teknik yapılabilirlik bakımından 190 milyar kwh'a kadar çıkabilir. Böylece hidrolikte 61 milyar kwh ek olanak yaratılabilir.

- 2005 sonu itibarıyla doğal gazdan fiilen 66,5 milyar kwh elektrik enerjisi üretilmiştir. Ancak, bugün kurulu doğal gaz santrallerinin üretim kapasitesi 102,3 milyar kwh'dir. Uzun süreli mevcut doğal gaz alım anlaşmaları gereği ve sistem ihtiyacının karşılanması yönünden elektrik üretiminden doğal gaz kullanımının devam edeceği düşüncesi ile 2030 yılına kadar elektrik üretiminde hiç yeni doğal gaz santrali kurmasak bile mevcut 100 milyar kwh'lik doğal gaz olanağımızın olduğu görülmektedir.
- Yenilenebilir enerji kaynaklarımızın envanteri tam olarak bilinmemektedir. 2030 yılında toplam elektrik üretimi içinde yenilenebilir enerjinin payının

%25'e erişeceği kabulü ile buradan ek olarak (578,5 milyar kwhx0,25= 140 milyar kwh) üretim olanağı doğabilecektir. Böylece toplam ek kapasite 286 milyar kwh'dir. Toplam üretim kapasitemiz 578,5(259+319,5) milyar kwh olmaktadır.

c) Enerjinin verimli kullanılması ve kayıp kaçakların önlenmesi

- *EİE Genel Müdürlüğü'nün yaptığı çalışmalar sonucu enerjinin verimli bir şekilde kullanılması ile elektrik talebinde %10 oranında tasarruf sağlanabileceği anlaşılmaktadır.*
- *%20 oranındaki kayıp kaçağın %10 kaçak kabul edildiğinde kaçağın önlenmesi ile %10 ek tasarruf sağlanacaktır ki bu ikisinin toplam %20 edecektir.*
- *Bu tasarruf ile birlikte talep tahminleri yüksek senaryoda 2030 yılı için 732 milyar kwh düşük senaryoda 561 milyar kwh'a düşmektedir.*

A- Yüksek Senaryoya göre talep 767,6 milyar kwh

Kaynakların toplamı 578,5 milyar kwh

B- Düşük Senaryoya göre talep 602,2 milyar kwh

Kaynakların toplamı 578,5 milyar kwh

Böylece birincil kaynaklarımız artan elektrik enerjisi talebini karşılamada yüksek senaryoda 2025 yılına, düşük senaryoda ise 2030 yılına kadar yeterli görülmektedir.

Görülüyor ki, birincil kaynaklar yönünden elektrik enerji üretiminde nükleer santrallere çok acil ihtiyacımız bulunmamaktadır."

Başbakan, Sinop'u seçti! Neden? Türkiye, 2012'de nükleer santral kurmuş olabilir mi?

Öncelikle, nükleer tercih özünde siyasi bir tercihtir; teknik ve ekonomik değil. Çünkü, daha önce santral kuran birçok ülke şimdi vazgeçti, mevcutları kapatıyor ve kapatma kararları alıyor. Bu nedenle, Sinop veya teknik olarak uygun olmayan bir yer seçilebilir. Sinop'un seçilmesinde, Akkuyu'daki karşı çıkışlar, Antalya-Mersin bölgesindeki turizmin gelişmesi, nüfus artışı ve depremler etkin olmuş olabilir. Sinop; Hükümet'e göre; daha az nüfuslu, turizmin zayıf olduğu, işsizliğin fazla olduğu, uluslararası tehditlerin görece az olduğu bir bölge olarak düşünülmüş olabilir. Bu özelliklerinden ötürü, yöre halkının fazla karşı çıkmayacağı hesaplanıyor. Ancak yer lisansı alınabilmesi için; 3-4 sene çok ciddi araştırmaların yapılması gerekiyor. ÇED gerekiyor. Uygun değilse, yine AKKUYU'ya dönüleceğinin sinyalleri veriliyor. Ancak, AKKUYU'da 30 sene önce yer lisansı alınan nükleer santral sahasının, yeniden gelişen, değişen kriterlere göre (nüfus, turizm, tarım, deprem, uluslararası tehditler, ulaşım, santral modeli vb.) tekrar incelenmesi lazım.

"2009 yılında oluşması beklenen elektrik açığının kapatılması için nükleer santral kurulmasının gündemde tutulduğu ve zorunlu olduğu" söylemi de artık inandırıcı değildir. Çünkü bu ülkenin insanları acilen nükleer santral yapılmazsa karanlıkta kalacağız "masalını" 30 yıldır çok dinledi. Ayrıca ABD'deki nükleer santral yapımları en az 15 yıl, Arjantin ve Brezilya'daki son nükleer santral yapımları ise 25 yıl sürmüştür. Siz; 38 yıldır nükleer santral ihalesini yapamamış, şartnamesini bile kendi hazırlayamayan, ihalesinin kaç kere iptal edildiği bilinmeyen, ekonomik güvensizliklerin-belirsizliklerin-krizlerin hala sürdüğü, yolsuzlukların en üst boyutta olduğu, dış borcu en fazla olan bir ülkede; 5 yılda nasıl "hızlandırılmış" nükleer santraller kurabileceksiniz?

Daha endüstrisindeki tehlikeli atık miktarını bilmeyen ve %1'ini bile toplayamayan, radyoaktif röntgen cihazlarını kontrol edemeyen, nükleer santral kurulması için TAEK, EPDK mevzuatı hazır olmayan, Hazinesinin garanti vermediği, yer lisansının hazır olmadığı, daha önceki hükümetlerin "al ya da öde", "alım garantisi"ni eleştiren ancak "nükleer santral" için aynı yolu öneren, ihalesiz ve şaibeli bir sipariş verilebileceği kuşkusunun olduğu, özelleştirmelerin, serbestleştirmenin başarısız olduğu, "Yüce Divan"ların, lisans iptallerinin yaşandığı "güvensiz-garantisiz" bir enerji piyasasında, en az 15 yıllık bir süreç gerektiren ve en 15 milyar doları bulabilecek 3 adet nükleer santrali; ne devlet, ne de özel sektör yatırım yapıp, kuramaz.